

Арнольд СМЕЯНОВІЧ:

«ДУМАЙ ПРА ДОБРАЕ»

Ёсць шчаслівыя людзі сярод нас... Яны і ў 80 жывуць, захапляючыся ўсім, што пашырае свядомасць, прымнажае радасць. І людзьмі ў тым ліку захапляюцца. Такі Арнольд Смейановіч, таленавіты нейрахірург-аптыміст. Пазітыўнае стаўленне да жыцця ў яго пругкае, заразлівае настолькі, што пасля зносін з ім яшчэ раз сабе скажаш: і сапраўды, мы ў гэты свет прыходзім — для радасці.

ЗДАВАЛАСЯ б, ну што такога новага можна пабачыць у сваёй працы, якой аддаў 58 гадоў жыцця? Хворыя людзі, аперацыі, вучні, цяжучка... Ды і ў самім жыцці ўжо многа чаго ўбачана, перажыта... Тым не менш цікавасць да яго ў Смейановіча — свежая, непадробная. Можа, таму, меркавалі мы спачатку, што мае Арнольд Фёдаравіч справу з такім неспазнаным чужым, як мозг чалавека? Задалі пытанне суразмоўніку, ці знайшоў ён ключ да таямніцы мозга, а ён і не здзівіўся нават: маўляў, вашыя калегі не раз пра тое пыталіся.

— І сапраўды, гэта цуд! — адказаў. — Ключом, каб адкрыць яго таямніцу, я не валодаю, хоць і бачу амаль штодзень. Мозг — найвялікшая таямніца за сямю пячаткамі. Прычым не шэрае гэта рэчыва, як часам кажуць: ён — далікатна-крэмавага колеру, вельмі прыгожы. Магу толькі захапляцца прыродай, творцам, які яго стварыў.

І далей разважаў:
— Мозг — велізарны банк ведаў. Сусветная энцыклапедыя. Як усё ў ім працуе? Таямніца... На любы сігнал ад нерва, вачэй, вушэй і ім ствараецца «карцінка». Але як мы адрозніваем, што вунь, за акном (ківае ў бок акна) кошка сядзіць пад ружамі, а гэта вось мой рабочы стол, а пад шклом — фотаздымак бацькі, паглядзець! Афіцэр Фёдар Смейановіч. Загінуў у 1943-м, быў начальнікам штаба дэсантнай брыгады... Там, побач са здымкам, выслюі вялікіх розумаў: я афарызмы часам выразаю для сябе... А вось на сцяне партрэт майго настаўніка Эфраіма Злотніка, з якога пачалося маё ўваходжанне ў нейрахірургію... Ну а гэта вы, мае госці... Неверагодна! Адно ведаю: мозг — вельмі магучая машына, ён мацнейшы за любы суперкамп'ютар! І як ён так хутка «круціцца» — не разумею! Адкуль у ім думкі бяруцца? Тэорыі, гіпотэзы, адкрыцці... Я часта прыводжу прыклады для тых, каго цікавяць таямніцы мозга. Лаўрэат дзвюх Дзяржаўных прэмій СССР хірург Война-Ясянецкі, ён жа архіепіскап Лука, гаварыў: «Роля мозга зводзіцца да выдачы паведамлення» — і параўноўваў яго з тэлефоннай станцыяй. (Дарэчы, родавыя карані ў таго знакамітага хірурга і святара былі з Бела-

русі. — **Аўт.**) І акадэмік Наталля Бехцерава лічыла, што мозг чалавека здольны ствараць толькі найпрасцейшыя думкі, ён нічога не дадае да таго, што атрымлівае. А Джон Эклс, нобелеўскі лаўрэат па фізіялогіі ды медыцыне, наогул лічыў: мозг думкі не «вырабляе», а толькі ўспрымае іх звонку...

Цікава? Нам вельмі цікава было тую міні-лекцыю слухаць. І нават не факты здзіўлялі, а імпэт нашага візаві. Уражвала яго дапытлівасць, неаб'якавасць, бо такое ж нячаста сустраеш у такім паважным узросце.

Удумацца толькі: за 58 гадоў практыкі Арнольд Фёдаравіч ажыццявіў аперацыі на мозгу каля 10 000 пацыентаў. І напэўна, калі яны прыходзілі ў сябе з надзеяй, што ўсё дрэннае засталася ў мінулым, доктар Смейановіч чытаў радасць у іх вачах. І казаў: радуйцеся кожнай хвіліне — цяпер вы можаце не хвалявацца... Ён і сам кожны раз радуецца, калі ёсць станоўчы вынік у найскладанейшых аперацыях, якіх за год праводзіць, як правіла, каля 250. Дарэчы, нікому, хто звяртаецца да яго па дапамогу, прызнаўся, не адмаўляе.

Арнольд Смейановіч — гэта цэлая эпоха ў нейрахірургіі, як кажуць у падобных выпадках. Ды сам аксакал, праўда, ад такога параўнання адмахваецца. Усё прасцей, кажа. Ну, працуе ў медыцыне з 1963 года. Прычым яшчэ ў Дрыбінскай сельскай бальніцы, куды разам з жонкай Тамарай Іванаўнай пасля Мінскага медінстытута размеркаваўся, усвядоміў, як трэба трымаць клятву Гіпакрата. І што гэта за стан душы такі, калі ты вельмі неабходны людзям, якія забыліся пра радасць жыцця з-за праблем са здароўем. І падтрымаць іх трэба, і ўпэўненасць усяліць ва ўдалым зыходзе аперацыі, і мець мужнасць прыняць жорсткую рэальнасць, боль і слёзы, калі ты не змог, як ні стараўся, апраўдаць чужыя надзеі...

Досвед працы ў сельскай бальніцы на Магілёўшчыне, лічыць Арнольд Смейановіч, незаменны, і людзей, якім там за тры гады спатрэбіўся, было вельмі шмат. А дарогу жыцця ён прайшоў вялікую, і не заўсёды, вядома, усё на ёй было лёгка і проста. І душа, здаралася, балела, і здавалася часам: жыццё рушыцца... Але і тое праходзіла,

як бывае ў жыцці, калі за паласой крыўдаў і расчараванняў надыходзіць момант, калі ўсё ладзіцца. Важнае адкрыццё такое ён зрабіў яшчэ ў маладосці. А потым, назіраючы рытмы жыцця ў фармаце «плюс-мінус», навучыўся пераносіць яго цяжасці. Відаць, таму ў спакойным, дабрадушным абліччы Арнольда Фёдаравіча глыбінны мацярык ягонай радасці праглядаецца.

Да гэтага дня высокае майстэрства гэтага нейрахірурга ў Рэспубліканскім навукова-практычным цэнтры неўралогіі і нейрахірургіі, абсталяваным самай сучаснай

З біяграфіі.

Арнольд Смейановіч — прафесар, загадчык нейрахірургічнага аддзела ў Рэспубліканскім навукова-практычным цэнтры неўралогіі і нейрахірургіі.

Акадэмік Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, доктар медыцынскіх навук, заслужаны дзеяч навукі, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі.

Ганаровы член Асацыяцыі нейрахірургаў Расіі. У 1997—2005 гадах быў дырэктарам НДІ неўралогіі, нейрахірургіі і фізіятэрапіі. Аўтар 25 вынаходак і патэнтаў, мае больш за 400 навуковых прац, у тым ліку 7 манаграфій. Сярод шматлікіх узнагарод ёсць і ордэн Айчыны III ступені.

апаратурай еўрапейскага ўзроўню, — запатрабаванае. Практычна ніводная складаная аперацыя на мозгу без прафесара Смейановіча не абыходзіцца. І праца яго па заслугах ацэнена.

І дзеці ў іх з Тамарай Іванаўнай — медыкі. Сын, Віталь Арнольдавіч, ужо таксама вядомы нейрахірург, загадвае аддзяленнем нейрахірургіі і неўралогіі № 1 ў РНПЦ. А дачка Вольга — стоматалаг, на кіраўнічай пасадзе. І каштоўныя складнікі сямейнага шчасця — трое ўнукаў і ўнучка — радууюць дзядулю і бабулю. Больш за тое: старэйшы, Стас, вучыцца ў Беларускай дзяржаўнай медуніверсітэце. І нават праўнучка ўжо сямейны клан упрыгожыла.

Чамусьці мы (потым разважаючы) забыліся распытаць у Арнольда Фёдаравіча: можа, чытаў ён кнігу пра дзяўчынку Паліяну, герайно аднайменнага амерыкан-

дрэннае — тым болей шанцаў, што такім ягонае жыццё і будзе. Таму лепш старацца радавацца, а не мучыцца. А яшчэ — добра людзям рабіць. І не сумнявацца, што жыццё — гэта падарунак Творцы.

Можа, у гэтым і ёсць: таямніца радасці? Мозга? Быцця?..

Дарэчы, самому Арнольду Смейановічу пашчасціла застацца ў жытых тады, калі, здавалася, гэта было немагчыма. Ішла Вялікая Айчынная вайна. У акупаванай немцамі вёсцы Пухавічы стаяла шмат ваеннай тэхнікі. Арыку было тады шэсць гадоў, калі з сябруком з суседняе хаты яны вырашылі пракаціцца на прычэпе ваеннай машыны. Ды, падбягаючы, зачэпіўся хлапчук за нешта, не разлучыўшы сілы, і ўпаў — проста пад колы. Яго колам адразу і пераехала. Выратаваў Арыка нямецкі лекар-хірург. Вось тады — Арнольд Фёдаравіч добра памятае — бабуля і напярочыла: быць табе хірургам, калі цябе хірург выратаваў. А ён жа — лётчыкам стаць марыў. Аднак долю сваю, як кажуць беларусы, на кані не аб'едзеш: на медкамісіі зрок падвёў — і лінія лёсу прывяла яго ў хірургі.

І яшчэ, згадвае Арнольд Фёдаравіч, быў з ім у дзяцінстве другі, таксама смяротна небяспечны выпадак. У Пухавічах да вайны жыло шмат яўрэйскай сем'яў. Калі ж прыйшлі гітлераўцы, то яўрэяў паўсюль вынішчалі. Аднойчы і пухавіцкіх сагналі ды павялі па вуліцы, а бабуля з унукам Арыкам выскачылі з хаты — паглядзець, што там робіцца. Дык іх таксама немцы загналі ў натоўп: бабуля ж і ўнук былі смуглякі. Пэўна, не абмінуць бы ім расстрэлу, калі б не жанчыны, якія стаялі побач. Яны і выцягнулі Арнольда з бабуляй з натоўпу. А бядотнікаў тых усіх, як потым чутка пайшла, расстралілі. Вось так і распарадзіўся лёс Арнольда Смейановіча: жывым яму быць — і ратаваць іншых ад смерці. Што ён і робіць. Паколькі ведае: жыццё нам дадзена — для радасці. І тое ўвасабляе. А радасць высвечваецца ў яго мімічных зморшчынах вакол вачэй. І ў хуткай, зацікаўленай рэакцыі на любое пытанне. І ў шчырых адказах, якія могуць гучаць зусім па-дзіцячы, адкрыта: «Ды я не ведаю» ці «А хто ж яго ведае»...

Ён быў з намі ўвесь з сябе — вельмі натуральны, сапраўдны. Не спрабаваў выглядаць, здавацца нейкім іншым, чым ёсць. Таму, як нам падаецца, і не можа ён не падабацца. Ужо адной прысутнасцю сваёй гэты Доктар — лечыць. Як моцны генератар здаровай энергетыкі.

Валянціна ЖДАНОВІЧ, Іван ЖДАНОВІЧ.

ТЭОРЫЯ АДНОСНАСЦІ, або Аб тым, што доктар прапісаў

Шмат сяброў — не бывае. Любімых кніг — таксама. Трэба «...Цёркіна»

перачытаць. Гэта ж як там?

Смерть есть смерть. Ее приходит Все мы ждем по старине.

А в какое время года Легче гибнуть на войне?

Актуальнае пытанне. Як і адказ:

...Если горько гибнуть летом,

Если осенью — не мед,

Если в зиму дроздь берет,

То весной, друзья, от этой

Подлой штуки — душу рвет.

А калі дадаць яшчэ, што тая вясна была пераможнай (!), што немцаў — пагналі і гэта ўжо беззваротна, што зараз жыць бы ды жыць, нешта сеяць, падымаць дзяцей...

Іх у таго партызана было пяцёра — чацвёра сыноў і трохмесячная дачка. «Беражы іх», — жонцы сказаў, і гэта былі яго апошнія словы.

Цяжка даліся. А ўжо ёй наказ... Голад, вайна, падмогі ніякай — ні ад дзяржавы, ні ад радні. Да ўсяго тое найменшае дзіця — хворае і ніколі, кажуць, не будзе хадзіць...

Хапіла матулі напоўніцу. Ела — не ела, спала — не спала, але ж цягнула свой воз — нават не могуць: вельмі балела сэрца. І яно б трэба, здавалася, на нешта адважыцца, некуды ісці — шукаць пара-

тунку. А дзе? Ну, здасца яна, ну, паедзе да дактароў. А далей што? У бальніцу ж не ляжаш — дзеці. Лекаў купіць таксама няма за што...

Вось нікуды і не ездзіла.

На вуліцы неяк сустрэла доктара, проста так, «для парадку», спытала, можа, параіць ёй што — ад сэрца?

Той бяду яе ведаў, трохі падумаў і пачаў здалёк:

— Вось у цябе, — сказаў, — ёсць суседзі — і справа, і злева. Першы — той досыць добра жыве, яго дзеці шмат чаго маюць. А вось другі, той, што злева, — гаротнік. У параўнанні з ім нават вы багацей! Я праўду кажу?

— Праўду...

— Дык вось што нараю: ты старайся менш глядзець направа, на тое, як жыве багацейшы сусед. Глядзі — як бедны... Тады і сэрцу будзе лягчэй.

Не сказаць, што ўдава адразу тым словам паверыла, але ж неяк павесялела, а потым — паспрабавала, і ёй, як ні дзіўна, дапамагло! Хоць на шостым годзе жыцця ды стала хадзіць дачушка, выжылі і сыны! Усе пяцёра яе дзяцей змалку працавалі і добра вучыліся ў школе, атрымалі вышэйшую адукацыю — выйшлі ў людзі. І — галоўнае — сярод іх засталіся, ніколі не зайздросцілі чужою багаццю, дзяліліся, хай апошнім, сваім: помнілі тое, што «доктар прапісаў».

Валянціна ДОЎНАР.